Is-Serqa mill-Knisja tal-Kunvent ta' Santa Tereża f'Bormla

Mis-Sur Eddie Attard

'Kien il-Ħamis, 19 ta' Ottubru tas-sena 1837 – il-ħames jum fl-Ottava li kienet issir wara l-festa tas-Serafika u Glorjuża Omm tal-Karmelitani Riformati, Santa Tereża ta' Ġesù, li l-Karmelitani Skalzi jiċċelebraw bil-kbir fil-belt Cospicua, magħrufa aktar bħala Bormla. U kellu jkun dan il-jum li jinżel bħala wieħed li ma jintesa` qatt fl-istorja ta' Malta.

'Dik il-ħabta kien għadha kemm battiet il-marda qerrieda tal-kolera li kienet ħakmet sew fuq il-popolazzjoni ta' din il-belt, l-aktar waħda popolata wara l-Belt Valletta. Filfatt, il-jum ta' qabel, Mons. Arċisqof u Isqof ta' Malta, Dun Franġisk Saver Caruana, ragħaj tad-Djoċesi, kien bgħatt ċirkulari li fiha ordna li jsir ringrazzjament għall-waqfien tal-imxija ta' dan il-flaġell krudil u qerriedi, nhar it-Tnejn ta' wara, it-23 tal-istess xahar. Kienu s-6.00 ta' filgħodu (il-Ħamis), meta l-Wisq Reverendu Patri Teodosju, wara talba minn xi fidili li kienu f'din il-knisja biex jitqarbnu, tela' fuq l-artal maġġur, u wara t-talb tas-soltu li sar minn Fra Natale tal-Bambin Ġesù quddiem it-tabernaklu li fih jinżamm is-Santissimu Sagrament, neħħa minn quddiem il-bieba tat-tabernaklu l-Kartella tal-Glorja, u minnufih intebaħ li l-bieba kienet sgassata.'

Hekk jibda r-rakkont bit-Taljan 'Furto Sacrilego della Sacra Pisside di Santa Teresa nel dì 19 Ottobre 1837', miktub ftit jiem wara dan l-inċident, mill-magħruf Dott. Dun Ludovico Mifsud Tommasi li ġabar it-tagħrif dwar is-serqa mingħand il-patrijiet li kellhom sehem fl-istorja li żviluppat wara.

Hekk kif Patri Teodosju fetaħ il-bieba, sab li l-pissidi ma kienx hemm. Il-fatt li kien hemm l-isgass kien jindika li l-pissidi kien insteraq. Meta dan is-sagrileġġ sar magħruf min-nies tal-lokal bdiet tiġri l-aħbar li 'Serqu lis-Sinjur'. M'hemmx għalfejn jingħad li dan ir-reat kien ġab niket, tkexkix, u saħansitra twerwir fost il-poplu Malti.

Bħala tpattija għal dan is-sagrileġġ, l-Isqof kien ordna li jsir Tridu fil-knejjes kollha tad-Djoċesi bl-espożizzjoni tas-Santissimu Sagrament.

Mal-aħbar tas-serqa kienet saret tfittxija kemm fil-knisja kif ukoll fl-inħawi ta' madwarha biex forsi jinsab il-pissidi. Imma kulma nstab kienu biss il-kexxun tar-ramm li kien parti mit-tabernaklu, berrina, u żewġ imsiemer mgħawġin. Dawn kienu moħbija taħt il-bradella tal-artal ta' Sant'Anna, fl-aħħar kappella tan-naħa tal-lemin kif tidħol fil-knisja. Din it-tfittxija kienet saret fuq ordni tal-Isqof li wkoll ordna li l-artal kellu jitgħatta bħala sinjal ta' luttu u jitgħatta wkoll il-kwadru tat-titular.

Sar ukoll appell għat-talb bħala tpattija għal dan is-sagrileġġ u l-Ostji ġodda kkonsagrati kellhom jitpoġġew fl-artal tal-kappella ta' San Ġwann tas-Salib.

Il-pulizija ssuspettat li l-pissidi kien insteraq minn xi ħadd li kien daħal fil-knisja fil-ġurnata ta' qabel, baqa' mistoħbi hemm matul il-lejl, u ħarab bil-pissidi hekk kif infetħet il-knisja l-għada filgħodu – dakinhar li ntebaħ bis-serqa Patri Teodosju.

L-għada ta' din is-serqa, raġel mar għand l-arġentier Grezzju Zammit, fil-Belt Valletta u filwaqt li ħareġ salib tal-fidda, staqsa kemm kien jiswa`. Talab biex jiragħnu għal skud (munita ta' dak iż-żmien), jew ibigħu. Imma l-arġentier induna li dak is-salib kien tqaċċat minn x'imkien u, konxju mis-serqa tal-pissidi ta' Bormla, qal lir-raġel li jkun aħjar li jmorru għand il-konslu tad-deheb u l-fidda biex jagħtihom stima tajba tiegħu, hu. Għalkemm ir-raġel deher li aċċetta dan is-suġġeriment u ż-żewġt irġiel bdew mixjin lejn l-uffiċċju tal-konslu, li kien ftit 'il bogħod, ir-raġel 'tas-salib' issuspetta li kienet se tissejjaħ il-pulizija, kif filfatt sar, u ħarab.

Mid-deskrizzjoni li ta l-arġentier lill-pulizija, ma damx ma sar magħruf li r-raġel kien ċertu Pawlu Galea, mill-Mosta u joqgħod Bormla. Wara tfittxija għalih dan instab fil-knisja ta' Santa Skolastika tal-Birgu fejn kienet qiegħda ssir ċerimonja ta' vestizzjoni ta' soru.

Mitlub jgħid mnejn kien ġab dak is-salib, Galea qal li kien sabu. Qal ukoll li fil-ħin li twettqet is-serqa tal-pissidi hu seta' jipprova li kien f'post ieħor. Sadanittant kien ikkonfermat li s-salib kien dak tal-għatu tal-pissidi misruq. Wara tfittxija li saret fid-dar ta' Galea, kien instab ġlekk bl-inforra ta' komma mqattgħa. Meta aktar tard instab il-pissidi, dan kien imgeżwer f'biċċa drapp li kienet taqbel

ma' din l-inforra tal-ġlekk. Fid-dar instab ukoll spag bħal dak li nstab mal-pissidi.

Dwar is-sejba tal-pissidi se nislet minn dak li oriġinarjament kiteb Dun Ludovico Mifsud Tommasi, u nqaleb għall-Malti minn Ġużè Marija Borg fl-1933: 'Iżda billi l-għoġbijiet tad-Divin ħanin jidhru kull ħin u juru l-kobor tiegħu, ġara li f'dak il-jum stess – nhar il-21 ta' Ottubru 1837 – xi ftit sigħat biss wara li nbeda t-talb, Franġisk Saverju Mercieca, minn Bormla, raġel ta' għemil liema bħalu u ħanin, għażeb ta' 49 sena, li kellu żewġ ħutu saċerdoti, wieħed Dun Rużar li kien viċi-kurat tal-parroċċa ta' Bormla, u l-ieħor il-Karmelitan Patri Teodosju tal-Kunċizzjoni, li nduna bis-serqa, ġieh ħsieb dwar fejn jista' jkun moħbi t-Teżor Divin. Huwa ħaseb biex jibda jfittex għall-pissidi, b'xewqa kbira li jsibu, kif kien wera ma' kulħadd l-aktar ma' Gaetano Morello u ma' Pietru Pawl Camilleri. Għalhekk, f'dak l-ewwel jum tat-Tridu, xi nofs siegħa wara li spiċċa mill-ikel ta' nofsinhar, ħareġ u qal din it-talba: "Sinjur, ħniena Sinjur, ara dan il-poplu hekk imnikket, miċħud mill-ġid għażiż tiegħek. O Ġesù Sagramentat għinni llum biex insibek, fejn id ħatja neħħietek mill-Imqaddes Tabernaklu u b'kefrija ħbietek".

'Hekk talab, qawwi fil-ħsieb tiegħu illi żgur li jsib il-pissidi fil-foss imdawwar mal-ewwel bieb tal-Birgu min-naħa ta' Bormla. Hawnhekk, b'reqqa kbira beda jfittex bil-għaqal. Iżda x'ġara? Filwaqt li kien ħosbien iqalleb il-laqx u l-ħaxix li jgħattu kanal ħiereġ mill-blat, waħdu kien qiegħed jgħid: "Tini l-unur, o Sinjur li nsibek. Sinjur tini l-grazzja." Ftit tal-ħin wara, fuq il-pont jilmaħ tifel ta' ħdax-il sena minn Ħaż-Żabbar, jismu Franġisk Cachia. Dan it-tifel ġietu kurżità jara lil Mercieca fuq xogħlu jfittex, niżel jiġri t-taraġ li jagħti għall-foss, għadda l-ħnejja ta' taħt il-pont, u mar ħdejn Mercieca. X'ħin ra lit-tifel Mercieca staqsieh x'kien qed jagħmel. Bil-ħlewwa kollha, it-tifel wieġbu: "Infittex bħalek għad li ma nafx infittex." Għal dan il-kliem Mercieca qallu: "Ma tafx immela x'intilef f'dawn in-naħiet? Għidli ħaġa int jewwilla trid tagħmilha li ma tafx li nsteraq il-pissidi tal-knisja ta' Santa Tereża? Dak hu li qiegħed infittex biex nara nsibux." Għal dan id-diskors it-tifel qal li meta kien għaddej minn taħt il ħnejja tal-pont kien lemaħ xi ħaġa li ma kienx jaf x'kienet u kif resqu lejn dan il-post it-tifel qal li kien hemm biċċa ċarruta. Għalhekk Mercieca daħħal idu u b'għaġeb kbir ħass il-pissidi u bil-ferħ kbir li qabdu ma kienx jaf x'se jaqbad jagħmel.'

Mercieca mar jgħid b'kollox lil ħuħ, Dun Rużar, u kien dan li ħareġ il-pissidi minn fejn instab. L-Ostji Mqaddsa kollha, dwar ħamsin waħda, kienu għadhom ġol-pissidi, u jidher li min kien seraqhom ħa l-prekawzjonijiet kollha biex ma jinqalax il-kuperċ (l-għatu). Infatti meta neħħa s-salib huwa sadd it-toqba.

L-aħbar li kien 'instab is-Sinjur' ġriet ma' Malta kollha, u l-awtoritajiet tal-Knisja, bħala sinjal ta' ferħ, ordnaw li jsir id-daqq tal-qniepen tal-knejjes ta' Malta. Sadanittant il-pissidi ttieħed proċessjonalment lura fil-knisja ta' Santa Tereża. Imexxi din il-purċissjoni kien hemm l Arċidjakunu Dott. Salvatore Lanzon, il-Vigarju Ġenerali, li kien akkumpanjat minn folla kbira ta' nies.

Waqt li kien arrestat Pawlu Galea qatt m'ammetta s-serq tal-pissidi. Madankollu l-pulizija kellha xhieda li kienu rawh sejjer mill-Birgu qrib il-ħin li sar id-delitt, u mill-ġdid jirritorna aktar tard b'sorra ta' daqs tal-pissidi, taħt għabtu. Barra minn dan, kien hemm l-evidenza l-oħra li diġà ssemmiet, u għalhekk fid-19 ta' Diċembru 1837 kien akkużat b'serq ta' valur ta' mitt skud.

Il-prosekuzzjoni kienet tmexxiet mill-Avukat tal-Kuruna, Dott. Luigi Bardon u dan ħarrek 42 xhud. Il-ġuri ġie fi tmiemu fit-22 ta' Diċembru 1837 u l-akkużat instab ħati, u kien ikkundannat għall-piena ta' għomru l-ħabs b'żewġt iktajjen ma' riġlejh. Imma l-istorja ta' Galea ma tieqafx hawn għax fil-lejl ta' bejn l-1 u t-2 ta' Diċembru ta' sentejn wara kien inqatel minn priġunieri fil-ħabs il-Kbir tal-Belt Valletta. F'dak iż-żmien il-priġunieri f'dan il-ħabs ma kinux jinżammu f'ċella għalihom, u Galea kien fiċ-ċella flimkien ma' Wenzu Arnaud li kien ikkundannat għaxar snin ħabs għax kien instab ħati li f'Marsaxlokk kien xeħet tliet żgħażagħ il-baħar minn għoli ta' ħmistax-il pied u kien għoddu qatilhom. Fil-lejl imsemmi Galea qam mis-sodda, qabad tavla tas-sodda, u beda jagħti biha fuq ras Galea sakemm qatlu. Kien l-istess Arnaud li wara beda jsejjaħ lill-gwardjani għax beża' li l-vittma jqum għalih. Imma sakemm waslu l-gwardjani d-delitt kien diġà twettaq. Mistoqsi x'kien wasslu għal dan id-delitt, Arnaud stqarr li waqt li kien rieqed beda jisma' vuċi tgħidlu: 'Oqtlu'.

Fl-14 ta' Jannar 1840, Wenzu Arnaud għadda ġuri mixli bil-qtil ta' Pawlu Galea. Għalkemm ma kien hemm l-ebda dubju dwar il-ħtija tal-akkużat, il-ġurati qalu li d-delitt kien twettaq waqt ħmar-il-lejl. Għalhekk Arnaud intbagħat fl-isptar tal-mard tal-moħħ.

magazine.police@gov.mt